

PAPER DETAILS

TITLE: Çanakkale Merkez İlçedeki Bazi Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

AUTHORS: Yavuz ALKAN

PAGES: 96-107

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2908839>

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

Yavuz ALKAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lâpseki Meslek Yüksekokulu, Peyzaj ve Süs Bitkileri Anabilim Dalı, Türkiye

Geliş Tarihi (Received): 21.01.2023, Kabul Tarihi (Accepted): 26.04.2023

✉ Sorumlu Yazar (Corresponding author*): yalkan58@comu.edu.tr

☎ +90 286 5226104 📠 +90 286 5226101

Öz

Kent mobilyaları, kent peyzaj planlama ve tasarımında önemli bir yapısal eleman olup, uygun nitelik, nicelik ve işlevsellikçe bağlı olarak değişkenlik arz etmektedir. Bu yapısal durum, yarayışlılık noktasında kent insanının rekreasyonel açıdan kentsel refah düzeyinin belirleyicisidir. Bu kapsamda Çanakkale Merkez ilçesinde son yıllarda yapılan bazı parklarda (Barış Kafe Parkı, Çanakkale Belediyesi Kreş Parkı ve Organik Pazar Parkı, Prof. Dr. Telat Koç Parkı ve Hoşgörü Parkı ile Hayrettin Karaca Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Parkı), kent mobilyaları ve peyzaj tasarım ilkeleri kapsamında gözleme dayalı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca gözlemle elde edilen verileri desteklemek ve kullanıcı memnuniyetini belirlemek amacı ile söz konusu parklarda, rastlantısal örneklemeyle belirlenen 100 kişi ile yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket sonucunda, araştırma alanı mevcut kent mobilyalarının ağırlıklı olarak işlevsellik, estetik, bakım ve kullanışlılık açısından kullanıcı memnuniyetine olumlu yansıdığı gözlenmiştir. Ayrıca, anket verileri doğrultusunda SPSS 15.0 programında regresyon analizi ile işlenerek elde edilen veriler, kent mobilyalarının nitelik ve niceliksel özellikleri kapsamında kullanıcı memnuniyetiyle anlamlı bulunmuştur ($P=0.000$). Elde edilen bulgulara göre, birbirini destekleyen istatistiksel sonuçlar ile gözlem sonuçları kapsamında araştırma alanındaki kent mobilyalarının optimizasyona yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Donatılar, kent mobilyası, kullanıcılar, optimizasyon, planlama

Evaluation of Some Parks in Çanakkale Central District in Terms of Urban Furniture

ABSTRACT

Urban furniture is an important structural element in urban landscape planning and design and varies depending on appropriate quality, quantity and functionality. This structural situation is the determinant of the recreational level of the urban people in terms of usefulness. In this context, some of the parks built in Çanakkale Central District in recent years (Barış Kafe Park, Çanakkale Municipality Kindergarten Park and Organic Market Park, Prof. Dr. Telat Koç Park and Tolerance Park and Hayrettin Karaca Medicinal and Aromatic Plants Park), urban furniture and landscape design principles evaluated on the basis of observation. In addition, in order to support the data obtained by observation and to determine user satisfaction, a face-to-face survey was conducted with 100 people determined by random sampling in the mentioned parks. As a result of the survey, it has been observed that the existing urban furniture in the research area has a positive effect on user satisfaction in terms of functionality, aesthetics, maintenance and usability. In addition, the data obtained by processing the regression analysis in the SPSS 15.0 program in line with the survey data were found to be significant with user satisfaction within the scope of the qualitative and quantitative characteristics of the urban furniture ($P=0.000$). According to the findings, suggestions were developed for the optimization of urban furniture in the research area within the scope of statistical results and observation results that support each other.

Keywords: Equipments, urban furniture, users, optimization, planning

Yavuz ALKAN, <https://orcid.org/0000-0003-0137-0700>

GİRİŞ

Kentsel yaşam kalitesinin ölçütlerinden biri de kent mobilyalarıdır. Bu kategoride peyzaj donatıları kapsamında değerlendirilen mobilya türleri özellikle kentsel refah düzeyinde önemli rol üstlenmektedir. Park ve bahçe konseptinin tamamlayıcısı olan bu yapı elemanları kapsamında banklar, çöp kovaları, oturma grupları, aydınlatma üniteleri, yönlendirme/bilgilendirme levhaları, doğal ya da yapay sınır elemanları ve gölge elemanları gibi materyaller yer almaktadır. Pek çok açıdan peyzajın ayrılmaz bileşeni bu donatıların kent kimliği ve kültürel etkileşim açısından önemi yadsınamaz. Dolayısıyla kentin tarihi, sosyal ve çevresel yapısı ile ekolojik ve ekonomik yönlerinin de bu kapsamda değerlendirilmesi vazgeçilmezdir (Alkan, 2019). Ayrıca özgün yaklaşımlar kapsamında tasarımıda yer alan materyallerin sanatsal değerinin de öne çıkması önemlidir. Bu da peyzaj tasarım ve planlamasında estetik değerlerin artmasına imkân tanıyabilmektedir. Bununla birlikte işlevsellik yaklaşımı ile de yapı malzemesinin türüne ve tasarım zenginliğine bağlı olarak sürdürülebilir kentsel mekânlar tasarlamak mümkündür (Ertaş, 2017). Öyle ki, son derece gerekli görülen güvenlik kriterinin sağlanması, bu noktada özellikle kontrolsüz biçimde gelişen mega kentler için çok önemlidir. Dolayısıyla toplumsal sorunların başında gelen madde kullanımları, vandalizm, çocuk istismarı gibi istenmeyen pek çok sosyal olayın vuku bulmaması için parkların güvenlik odaklı planlanması vazgeçilmez bir yaklaşım olmalıdır. Ayrıca, kent mobilyalarının peyzaj tasarım öğeleri kapsamında çok yönlü olarak değerlendirilmesi, kullanıcıların psikolojik ve fizyolojik rahatlığına doğrudan etki yapabilmektedir. Yani peyzaj yapı elemanlarının ergonomik kullanım kriterlerine göre tasarlanması park ve bahçelerin rekreasyonel yararlanma düzeylerinde pozitif etkiye sahiptir (Kelkit, 2003). Dolayısıyla peyzaj tasarım ve planlaması için son derece önemli olan söz konusu kriterler kentsel yaşam kalitesinin standartlarıyla da ilişkilidir. Söz konusu standartların mevcut durumlarının çoklu karar mekanizmalarıyla olsun, kullanıcı hassasiyeti ve görüşleri doğrultusunda olsun tespit edilerek çözüm odaklı yaklaşımlar sergilenmesi asayişin sürekliliğini sağlayarak daha sağlıklı, kullanışlı, estetik bir çevre kullanımına imkan tanıyacaktır (Kurt Konakoğlu ve ark., 2021). Bu kapsamda Çanakkale kentsel alanı için son dönemde yapımı gerçekleştirilen park ve bahçeler için de aynı risklerin var olması varsayımına bağlı olarak belirtilen standartların mevcut durumlarının belirlenmesi ve iyileştirilmesi yönünde öneriler geliştirilmesi bu çalışmanın özünü oluşturmıştır. Dolayısıyla parkların bileşeni durumunda olan yapı elemanları ya da kent

mobilyaları incelenerek ve kullanıcı algısıyla da desteklenerek değerlendirilmiştir (Koçan ve Metin, 2020). Bu kapsamda öncelikle son iki-üç yıl içinde inşa edilmiş park ve bahçeler, içerdiği kent mobilyaları kapsamında gözlenmiş, peyzaj ilke ve öğeleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. İkinci aşamada tesadüfi olarak yüz yüze görüşülen 100 ziyaretçiye anket uygulanmış, aynı kriterler kapsamında kent mobilyaları için değerlendirmeler elde edilmiştir. Bunun için kent mobilyalarının belirtilen kriterler kapsamında kullanıcı memnuniyetine pozitif ya da negatif etkilerini ortaya koyan veriler istatistiksel analiz ile işlenerek ilişki ve anlamlılık düzeyleri elde edilmiştir. Sonuç olarak gözleme dayalı tespit edilen bulgular, kullanıcı algısı doğrultusunda elde edilen bulgularla teyit edilerek rasyonel alan kullanımları için öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Her iki aşamada elde edilen bulgularla geliştirilen önerilere bağlı olarak Çanakkale kentsel alanı için gelecekte planlama potansiyeli olan peyzaj tasarımlarına pozitif katkı sağlaması öngörülmektedir.

Çalışma kapsamında aşağıdaki literatür bilgileri incelenmiştir;

Ahirrao ve Khan (2022), açık ve yeşil alanların kullanıcılar açısından kentler için tamamlayıcı bir unsur olduğunu belirtmiştir. Hindistan'da kentlilerin bu alanlara ihtiyaç oranının yüksekliğine dikkat çekilmek istenmektedir. Çalışmada optimal alan kullanımları ile kent odağında ekonomik, sosyal ve ekolojik iyileşmelerin sağlanabileceğine vurgu yapılmaktadır. Hindistan'ın Nagpur kentinde iki kamusal alanda 747 kullanıcıya anket uygulanmıştır. Çalışmanın gerçekleştirildiği alanlar için zayıf ve güçlü yönlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Anket sonucunda işlevsellik ve estetik değişkenlerin öne çıktığı gözlenmiştir.

Soyinka ve ark. (2021), Hong-Kong kenti için politik yaklaşımların hâkim olmadığı bölgelerde (üçra) kamusal alanların iyileştirilmesine odaklanmıştır. Dolayısıyla tasarım ilkelerini belirlemek için nitel veri toplama ve karma analiz yöntemlerini kullanmışlardır. Bu amaçla, kent mobilyalarının parkların tasarım ve planlamasında sürdürülebilirliğinin sağlanması için tasarım ilkelerinin geliştirilmesine çalışılmıştır. Sonuç olarak çalışmada, sosyal, ekonomik ve ekolojik katkılar kapsamında istikrar sunan kamusal alan planlamasında entegre ve sürdürülebilir yaklaşımlar öne sürülmüştür.

Cilliers ve ark. (2015)'nin çalışması kapsamında kentsel tasarım ve planlama olgusunun temelinde

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

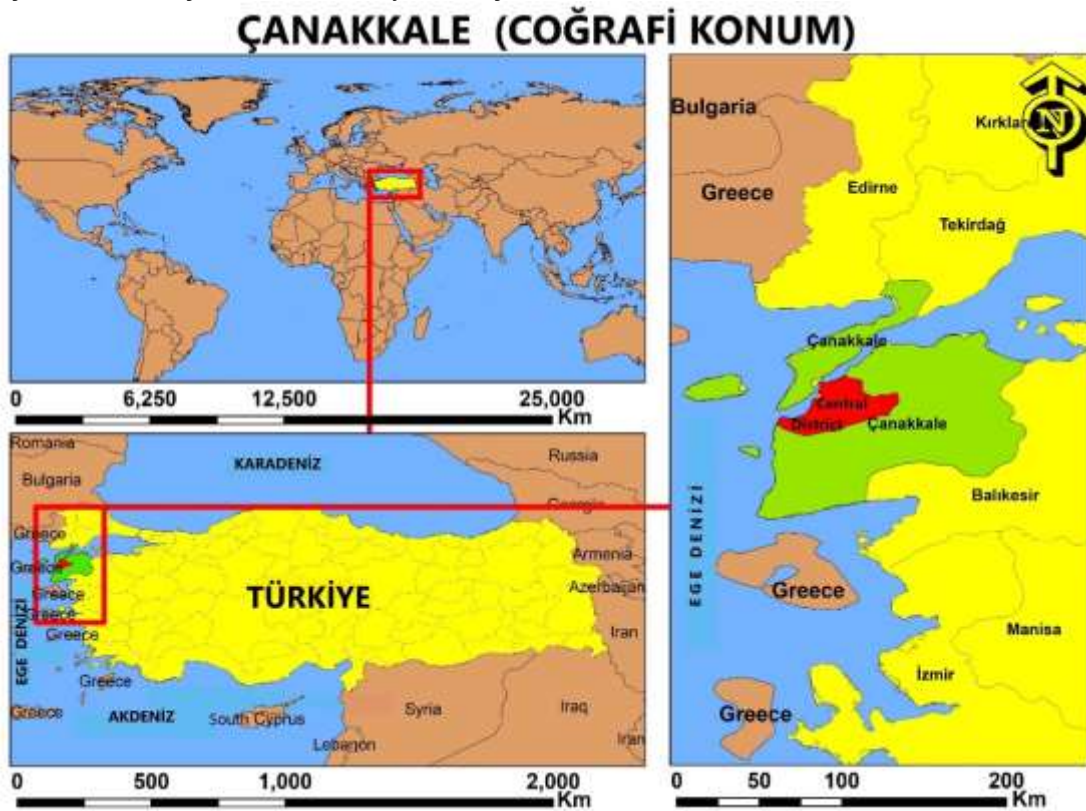
yaşanabilirlik ve buna bağlı refah düzeyi vardır. Genel olarak kentsel kaliteye veya vurguya atıfta bulunan bu nitelikler planlama yaklaşımlarını sürdürülebilir kılmak ve başarılı kamusal alanlar üretmek için son derece önemlidir. Bu amaçla kamusal alan donatılarının tasarım ve planlamasını canlılık eksenini üzerinden değerlendiren çalışmada planlama boyut ve ölçekleri entegre yaklaşım sergilenerek ortaya konmuştur.

MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışma, Çanakkale il sınırları içinde yer alan Merkez ilçesinde gerçekleştirilmiştir (Şekil 1). Merkez ilçe lokasyonunda yer alan ve son birkaç yılda değişen ve gelişen mahallelerden; Barbaros Mahallesi kapsamında, Barış Kafe Parkı, Çanakkale Belediyesi Kreş

Parkı ve Organik Pazar Parkı; İsmet Paşa Mahallesi kapsamında, Prof. Dr. Telat Koç Parkı ve Esenler Mahallesi kapsamında, Hoşgörü Parkı ile Hayrettin Karaca Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Parkı, kent mobilyaları kapsamında değerlendirilmiştir.

Öncelikle söz konusu park ve bahçelerde bulunan peyzaj yapı elemanları/kent mobilyaları incelenmiştir. Peyzaj ilke ve öğeleri (işlevsellik, bakım, kullanışlılık, güvenlik, kalite, dayanıklılık, estetik, süreklilik, ekolojik, maliyet, özgünlük, malzeme, teknik) parametrelerinde değerlendirilen mobilyalar, söz konusu alan kullanıcılarının algısına da sunularak belirlenen parametrelerde karşılaştırmalı değerlendirmelere/verilere yer verilmiştir.

Şekil 1. Çalışma alanının konumu (ArcGis 13.0 programı kullanılarak elde edilmiştir)

Çalışma, bu kapsamda ilk olarak parkların söz konusu kriterler ile peyzaj ilke ve öğeleri (renk, doku, şekil-form, vurgu, vb.) kapsamında gözleme dayalı incelenmesine bağlı olarak elde edilen verilere yer verilmiştir.

İkinci aşamada parkları ziyaret eden 100 kullanıcıya tesadüfi olarak aynı kriterler kapsamında (işlevsellik, bakım, kullanışlılık, güvenlik, kalite, dayanıklılık, estetik, süreklilik, ekolojik, maliyet, özgünlük, malzeme,

teknik) memnuniyet esaslı anket uygulanarak elde edilen verilere SPSS 15.0 istatistiksel programı çerçevesinde Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır. Anket uygulanan birey sayısının belirlenmesine aşağıda yer alan Kalıpsız (1981)'in yaklaşımına dair formülün esinlenerek elde edilen 73 sonucu ışık tutmuştur (Denklem 1).

$$n = \frac{Z^2 NPQ}{ND^2 + Z^2 PQ} = \frac{(1.96)^2 \times 195439 \times 0.95 \times 0.05}{195439 \times (0.05)^2 + (1.96)^2 \times 0.95 \times 0.05} = 73 \quad (1)$$

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

Dolayısıyla, formül bilinmeyenleri, “n= Örneklem büyüklüğü (73), Z=Güven katsayısı (1,96), P= Ölçülecek özelliğin küttelede var olma olasılığı (%95), N= Ana kütle/evren büyüklüğü (Çanakkale 2021 Merkez ilçe nüfus sayımı/195439), D= Çalışmanın %5’lik hata payı” şeklinde ifade edilebilmektedir (Kalıpsız, 1981). Formül yardımıyla tespit edilen 73 sayısı, anket sonucunun güvenilirliğini artırmak ya da hata payını nispeten azaltmak için kullanılmıştır. Dolayısıyla bu sayı, anketin uygulanacağı örneklem sayısının (100 kullanıcı olarak) belirlenmesinde etkili olmuştur. Hesaplama %95 güven aralığı ve 2021 yılı için Çanakkale kent merkezi nüfusu (195439/TUIK, 2021) kullanılmıştır. Ziyaretçiler/örneklem, 20-60 yaş aralığındaki parkları ziyaret eden bireylerden oluşmuştur. Ziyaretçi algısında belirleyici ölçütler (1: çok önemli, 2: önemli, 3: Az önemli, 4: Önemsiz, 5: Çok önemsiz) skalasında değerlendirilmiştir (Likert, 1932-1933).

BULGULAR

Çalışmanın ilk aşamasında, Çanakkale Merkez ilçe kapsamında ele alınan Barbaros Mahallesi’nde yer alan Barış Kafe Parkı, Çanakkale Belediyesi Kreş Parkı ve Organik Pazar Parkı; İsmet Paşa Mahallesi’nde yer alan Prof. Dr. Telat Koç Parkı ve Esenler Mahallesi’nde yer alan Hoşgörü Parkı ve Hayrettin Karaca Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Parkı kapsamında kent mobilyaları, işlevsellik, bakım, kullanışlılık, güvenlik, kalite, dayanıklılık, estetik, süreklilik, ekolojik, maliyet, özgünlük, malzeme ve teknik ölçütlerinde incelenmiştir. Elde edilen tespitlere aşağıda yer verilmiştir.

Barış Kafe kapsamında mevcut kent mobilyalarının ağırlıklı olarak kriterleri karşıladığı görülmüştür. Bununla birlikte bitkisel tasarım noktasında özellikle ağaç, ağaççık ve çalı grubunun yetersizliği dikkat çekmiştir. Bu durum, kent mobilyalarının tasarımında nitelik ve nicelik açısından vurguyu öne çıkarmıştır (Şekil 2).

Kreş parkı donatılarından oturma gruplarının, çöp kovası ve aydınlatma ünitelerinin yetersizliği ve bakım-sızlıkları dikkat çekmiştir. Yıpranan, eskiyen, boyasını bırakmış, bütünlük arz etmeyen çöp kovası, bank, çocuk oyun aletleri gibi bazı donatıların teknik olarak ikamesine veya tamirine gidilmediği görülmüştür (Şekil 3).

Şekil 2. Barbaros Mahallesi Barış Kafe; **a.** Batı cephesi, **b.** Kuzey cephesi

Şekil 3. Çanakkale Belediyesi Barbaros Mahallesi Kreş Parkı

Organik Pazar Parkında çim alanın bakım onarım işleminde yetersizliğin ön planda yer aldığı görülmektedir. Bunun yanında eksik planlamanın ve buna bağlı olarak kullanıma yönelik bütünlük/tamamlık ilkesine göre de zayıflık gösterdiği dikkat çekmektedir (Şekil 4).

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

Şekil 4. Çanakkale Belediyesi Barbaros Mahallesi Organik Pazar Parkı

Sınır elemanı, çocuk oyun aletleri ve oturma gruplarıyla öne çıkan Prof. Dr. Telat Koç Parkı, konumu ve alan genişliği ile pozitif kullanıma uygunluk teşkil etmektedir. Yer yer kuruyan ve bozulan çimler yeterince bakım ve onarıma tabi olmadığını göstermektedir. Ayrıca alanda ağaç ve ağaççık formunda bitki popülasyon eksikliği de dikkat çekmektedir. Bunun yanında eskiyen ve yıpranan donatıların ikame edilmemesi, teknik yetersizlikler ve aydınlatma üniteleri ile, çöp kovası ve gölge unsurlarındaki tasarım yetersizlikleri de parkın zayıf yönlerini ortaya koymaktadır (Yücedağ ve ark., 2017) (Şekil 5).

Şekil 5. Çanakkale Belediyesi İsmet Paşa Mahallesi Prof. Dr. Telat Koç Parkı;
a. Batı bakışı, b. Doğu bakışı

Çanakkale Merkez ilçede yer alan, kent mobilyası ve bitki formasyonu ile öne çıkan Hoşgörü Parkı, peyzaj ilke ve öğeleriyle uyumu ile dikkat çekmiştir. Güvenlik noktasında sınır elemanı ve kamera donatılarına yer verilmemesi öne çıkan yetersizliği olarak belirlenmiştir (Şekil 6-8).

Şekil 6. Çanakkale Belediyesi Esenler Mahallesi Hoşgörü Parkı, a. Kuzey bakışı, b. Batı bakışı

Parkta sınır elemanı ve güvenlik ofisi olması, lavabo, WC ünitelerine yer verilmesi, aydınlatma ve çöp kovası unsurlarının yeterli düzeyde olması, kör noktaya (kameranın görüş alanına girmeyen noktalar) imkân tanımayacak şekilde kamera sistemleriyle donatılması, alanın kullanılabilirliğini artırarak örnek bir planlama niteliğini ortaya koymaktadır (Şekil 9-10). Oturma grupları, gölge unsurları ve otopark sisteminin destek planlama ile güçlendirilmesinin parkın kullanım yüzdesini artıracığı ön görülmektedir.

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

Şekil 7. Çanakkale Belediyesi Esenler Mahallesi Hoşgörü Parkı; **a.** Kuzeybatı bakışı, **b.** Güneydoğu bakışı

Şekil 9. Çanakkale Belediyesi Esenler Mahallesi Hayrettin Karaca Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Parkı; **a.** Kuzey bakışı, **b.** Batı bakışı

Şekil 8. Çanakkale Belediyesi Esenler Mahallesi Hoşgörü Parkı, **a.** Batı bakışı, **b.** Doğu bakışı

Şekil 10. Çanakkale Belediyesi Esenler Mahallesi Hayrettin Karaca Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Parkı; **a.** Batı bakışı, **b.** Doğu bakışı

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

Parkın rekreasyonel faaliyetler dışında tıbbi ve aromatik bitki çeşitliliği ve her çeşit hakkında bilgi tabelaları ile dikkat çektiği görülmektedir. Bölge ekolojisine uygun tıbbi ve aromatik bitki grupları için ayrı parseller tahsis edilerek parkın tasarımıyla bütünlük ilkesi kapsamında entegre edilmesi de söz konusu parkın pozitif yönüne işaret etmektedir (Şekil 11).

Şekil 11. Çanakkale Belediyesi Esenler Mahallesi Hayrettin Karaca Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Parkı

İlk aşamada çalışma alanı parklarından elde edilen olumlu ya da olumsuz nitelikler Tablo 1' de belirtilmiştir.

İkinci aşamada işlevsellik, bakım, kullanılabilirlik, güvenlik, kalite, dayanıklılık, estetik, süreklilik, ekolojik, maliyet, özgünlük, malzeme, teknik kriterlerinde elde edilen anket verilerine uygulanan istatistiksel analiz sonuçlarına aşağıda değinilmiştir.

Tablo 2'de yer alan Adjusted $R^2 = 0.841$ değerine göre, modeldeki bağımsız değişkenlerin (işlevsellik, bakım, kullanılabilirlik, güvenlik, kalite, dayanıklılık, estetik, süreklilik, ekolojik, maliyet, özgünlük, malzeme, teknik) kullanıcı memnuniyetine (bağımlı değişkene) etkileri, yaklaşık %84 oranında açıklanabilmektedir. Sonuç olarak bu durum, istatistiksel analizde model katsayılarının sıfırdan farklı olmasını, dolayısıyla bu çalışma için istatistiksel analizi önemli kılmıştır.

Tablo 1. Değerlendirilen parklar için tespitlere bağlı yorumlar

PARKLAR ve NİTELİKLERİ KAPSAMINDA ÖNE ÇIKAN TESPİTLER

PARKLAR	Çalışma kapsamında değerlendirilen kriterler çerçevesinde öne çıkan tespitler ve yorumlar
Bariş Kafe	Konumu ve kullanım potansiyeli kapsamında çalışmada ele alınan parklar içinde özellikle bitkisel materyal ve çim alan kalitesi bakımından optimal kullanım sergileyen özelliği ile öne çıkmaktadır.
Kreş Parkı	Bitkisel materyalin artırılması ile alanın peyzaj kalitesinde iyileşmeye gidilebilir.
Organik Pazar Parkı	Bitkisel peyzajın geliştirilmesi ve bakım-onarım çalışmalarına ağırlık verilmesi ile alanın optimal kullanımına katkı sağlanabilir.
Prof. Dr. Telat Koç Parkı	Lokalizasyonu ve kullanım alanının genişliği açısından pozitif nitelik arz eden park, bitkisel materyal, gölge elemanı ve oturma grupları kapsamında yetersizliği ile dikkat çekmektedir.
Hoşgörü Parkı	Planlamada otopark unsurunun yetersizliği öne çıkmış olup park alanı topoğrafik yapısının eğimli bir yapı arz etmesi kullanıcı ergonomisi açısından olumsuz bulunmuştur.
Hayrettin Karaca Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Parkı	Bitki türleri kapsamında potansiyelin ve rekreasyonel kullanıma yönelik donatıların artırılması önem kazanmaktadır.

Tablo 2. Anket verilerine uygulanan regresyon analizi "model özeti"

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	.929(a)	.862	.841	2.65803	.862	41.410	13	86	.000	1.661

a Predictors: (Constant), Teknik, Kullanılabilirlik, Kalite, Ekolojik, Dayanıklılık, Maliyet, Özgünlük, Bakım, İşlevsellik, Malzeme, Güvenlik, Estetik, Süreklilik b Dependent Variable: Memnuniyet

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

Anlamlılık düzeyi (significant level) değerine göre ($P=0.000$) bulunduğu kullanıcı algıları ya da memnuniyeti ile belirleyici kriterler arasında önemli ya da anlamlı etkileşim olduğu görülmüştür. Bu durum istatistiksel analizi çalışma için önemli kılmıştır (Tablo 3).

Tablo 4' ten kullanıcıların görüşünde etkili olan belirleyici kriterlerin anlamlılık düzeyleri ağırlıklı olarak

($P<0.01$) tespit edilmesi analizi anlamlı kılmıştır. 1-3 aralığında belirginleşen VIF değerlerine göre de belirleyici kriterler kapsamında korelasyon olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu noktada belirleyici kriterlerin çalışma için gerekli olduğu yargısına varılabilir.

Tablo 3. Doğrusal regresyon analizi “Anova testi”

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	3803.398	13	292.569	41.410	.000(a)
	Residual	607.602	86	7.065		
	Total	4411.000	99			

a Predictors: (Constant), Teknik, Kullanışlılık, Kalite, Ekolojik, Dayanıklılık, Maliyet, Özgünlük, Bakım, İşlevsellik, Malzeme, Güvenlik, Estetik, Süreklilik b Dependent Variable: Memnuniyet

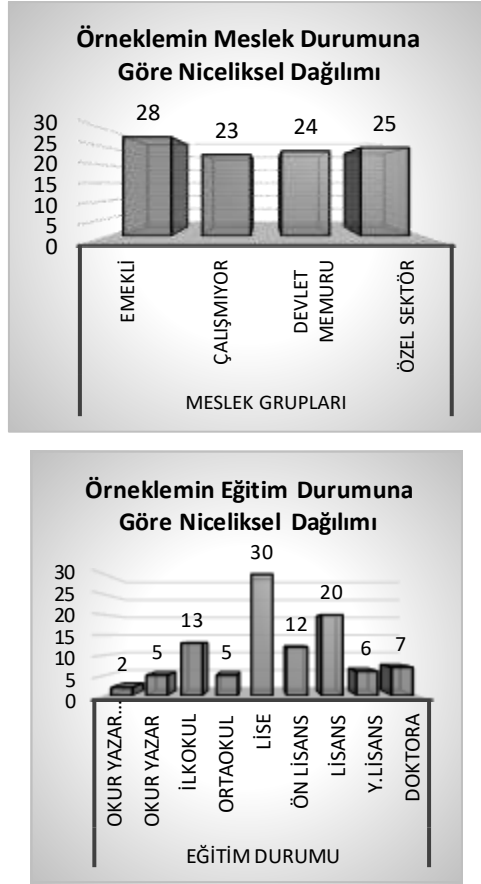
Tablo 4. Doğrusal regresyon analizi “katsayılar”

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients Beta			95% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
	B	Std. Error		t	Sig.	Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
(Constant)	141.279	3.604		39.196	.000	134.114	148.444					
İşlevsellik	-1.004	.243	-.180	-4.125	.000	-1.487	-.520	-.096	-.406	-.165	.842	1.188
Bakım	-.800	.231	-.152	-3.462	.001	-1.259	-.340	-.013	-.350	-.139	.827	1.209
Kullanışlılık	-1.011	.156	-.269	-6.493	.000	-1.320	-.701	-.350	-.574	-.260	.934	1.071
Güvenlik	-1.135	.118	-.414	-9.603	.000	-1.370	-.900	-.428	-.719	-.384	.862	1.160
Kalite	-.817	.226	-.167	-3.614	.001	-1.267	-.368	.060	-.363	-.145	.746	1.341
Dayanıklılık	-.814	.110	-.309	-7.415	.000	-1.033	-.596	-.215	-.624	-.297	.919	1.088
Estetik	-.948	.217	-.190	-4.364	.000	-1.380	-.516	-.148	-.426	-.175	.848	1.179
Süreklilik	-.930	.206	-.220	-4.508	.000	-1.340	-.520	-.054	-.437	-.180	.674	1.483
Ekolojik	-.534	.193	-.124	-2.766	.007	-.918	-.150	-.022	-.286	-.111	.802	1.247
Maliyet	-1.271	.142	-.373	-8.964	.000	-1.553	-.989	-.466	-.695	-.359	.926	1.080
Özgünlük	-1.103	.138	-.345	-7.987	.000	-1.377	-.828	-.180	-.653	-.320	.858	1.166
Malzeme	-.801	.134	-.259	-6.000	.000	-1.066	-.536	-.341	-.543	-.240	.857	1.168
Teknik	-1.157	.126	-.379	-9.206	.000	-1.407	-.907	-.392	-.705	-.368	.945	1.058

a Dependent Variable: Memnuniyet

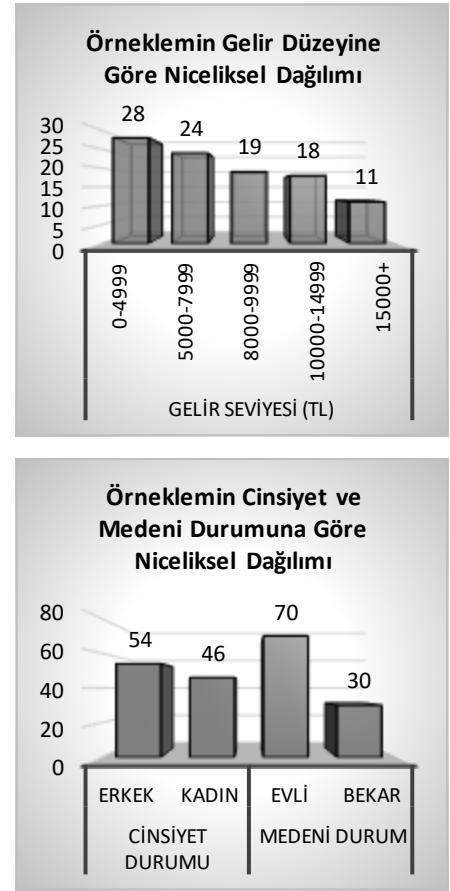
Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

Şekil 12'ye göre kullanıcıların %28'i "emekli", %23'ü de "çalışmıyor" kategorisinde yer almaktadır.

Şekil 12. Anket uygulanan kullanıcıların/örneklemenin mesleki ve eğitim durumu

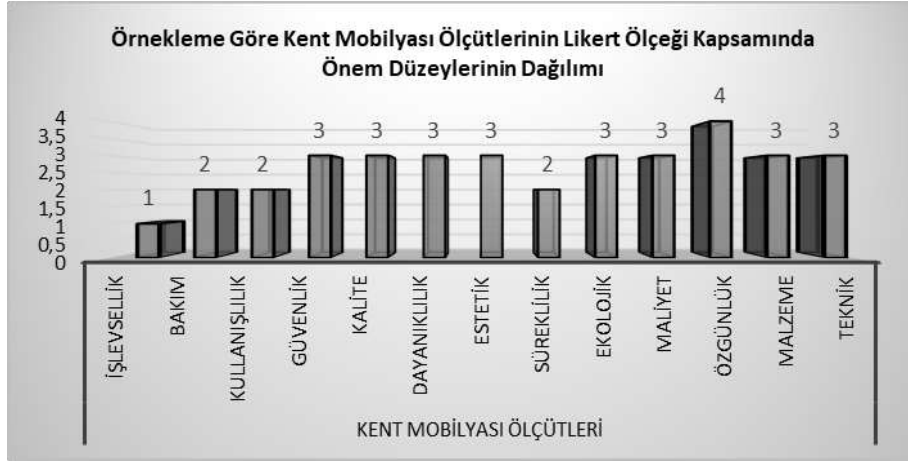
Şekil 13'e göre park kullanıcılarının gelir düzeyleri en fazla %28 oranla 0-4999 TL arasındadır. Bu miktarı 5000-7999 TL ile %24'lük oran izlemektedir. Ayrıca, örneklemenin %54'ünü "erkek", %70'ini de "evli" bireyler oluşturmıştır.

Şekil 13. Anket uygulanan kullanıcıların/örneklemenin gelir düzeyi, cinsiyet ve medeni durumu

Kullanıcılara uygulanan anket doğrultusunda Likert ölçeğine göre (1:Çok önemli, 2:Önemli, 3:Az önemli, 4:Önemsiz, 5: Çok önemsiz) önem düzeyleri Şekil 14'te belirtilmiştir. Söz konusu şekilden hareketle işlevselliğin çok önemli olduğu; bakım, kullanışlılık ve süreklilik kriterlerinin de önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu yaklaşımdan yola çıkarak peyzaj tasarım ve planlamalarına yön verilebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

Şekil 14. Anket uygulanan kullanıcılara/örnekleme göre parklardaki kent mobilyalarının önem düzeyleri

Yönteme endeksli gelişen ve iki aşamada gerçekleşen çalışmada elde edilen bulguların birbirini desteklemesi veya teyit etmesi çalışmanın önemini öne çıkartmakta olup, araştırma alanı için tasarım ve planlama kapsamında bir strateji geliştirmenin gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Gelişen çerçevede “Sonuç” bölümünde alanın optimal kullanımına destek veren öneriler sunulmuştur.

SONUÇ

Sosyal yaşamın mikro ölçekli kamusal alanların tasarım ve planlaması, planlamacılar ve politik yaklaşımların doğrudan etkisi üzerine biçimlenir. Modernizasyonu da beraberinde getirecek olan bu etkiler, çoğulcu karar mekanizmalarının da katılımıyla daha rasyonel sonuçları sağlayacaktır. Bu noktada kullanıcı algılarının önemi açığa çıkmaktadır. Bu çalışmada Çanakkale Merkez ilçesi kapsamında son dönemde planlanan belirli mahalle parklarının mevcut donatıları kent mobilyaları kapsamında değerlendirilmiştir (Yücedağ ve ark., 2021). Elde edilen bulgular yöntem ve bulgular ışığında literatürle karşılaştırılarak çalışmanın önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Chaguetmi ve Derradji (2019) çalışmalarında Cezayir’in Batı bölgesini ele alarak çevre kalitesinde değerlendirmelere odaklanmışlardır. Enerji, su, dinamizm ve peyzaj esaslı çalışmalarında enerji ve su kaynaklarının kentsel dinamik üzerine pozitif etkilerine değinmişlerdir. Karar destek araçlarından yararlanmanın sürdürülebilir kent dinamiklerinin teşvik edilmesi noktasında önemine vurgu yapmışlardır. Bunun gibi Ryńska ve ark. (2019) çalışmasında da benzer yaklaşımlar sergilendiği görülmüştür. Bu çalışmaya özgün stratejide ise öznel ve nesnel yaklaşımlar/bütüncül potansiyelinde kamusal alanların kent mo-

bilyaları kapsamında değerlendirmesi yapılmıştır. Anketle elde edilen değerlendirme verileri istatistiksel analiz sonucunda önem düzeyleri ile öne çıkmıştır. Daly (2021), Toronto’nun Nathan Phillips Meydanını çoklu kültür mozayığı kapsamında değerlendirdiği öne çıkmaktadır. Ayrıca tasarım ve planlama doğrultusunda modernizmin önemli temsilcisi olabilme potansiyeline dikkat çekilmiştir. Çoklu etnik kültür kapsamında araştırma alanının sunduğu kısıtlı imkânlar vurgu yaparak incelemeler sonucunda elde edilen bulguların kent planlamacıları ve politik yaklaşımlar için belirleyici ve bilgilendirici olabileceği ifade edilmiştir. Kermani ve ark. (2022), kent parklarının kullanıcı/ziyaretçi potansiyelinde ağırlıklı kullanımına etki eden önemli bir faktörün “Güvenlik” olduğuna işaret etmiştir. Ayrıca anlamlı ve bütüncül görsel yaklaşımın da bu kapsamda değerlendirilmesine dikkat çekmişlerdir. İran’ın Kerman kentinde yer alan iki kent parkını inceleyen araştırmacılar, bulguları 196 kullanıcıya yönlendirdikleri ankete bağlı olarak elde etmişlerdir. Bulgulara ait veriler analiz edilerek “estetik” yargı ile “güvenlik” parametreler arasında anlamlı ilişkilerin olduğu açığa çıkmıştır. Sonuçların planlamacılar ve politik yaklaşımlara ışık tutacağına vurgu yapılmıştır. Gómez-Carmona ve ark. (2019) rasyonel kent konseptinin önemli bileşenleri olarak teyit ettikleri çalışmada da akıllı kent mobilyalarına atıfta bulunulmuştur. Singapur’da vahşi doğada yaptıkları çalışmada Dijital çağın şartlarına uyumlu, entegre sistem formasyonunda çevre ve kullanıcılara bilgi ve hizmet verebilen donatılar bu çalışmada öne çıkmaktadır. Jahani ve ark. (2022), Bu çalışmanın kurgusuna doğrudan atıf yapma potansiyeli olan çalışmada peyzaj değerlendirmesinde pek çok faktörün yanı sıra kullanıcı algısına yansıyan değerlendirme kriterlerinin öne çıktığı görülmektedir. Yapay sinir ağı yönteminin kullanımı ile nispeten farklı bir yol izlenen bu çalışmada da kent parklarının peyzaj

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

estetiği ile model ve değişkenlerine yer verilmiştir. Kullanıcı bakış açısıyla örtüşen bu çalışmada ayrıca peyzaj estetiğine pozitif katkı sunan parametrelerin arazi eğimi, bitki örtüsü, konutlar ve sert yüzeyler olduğu ortaya çıkmıştır. D'Onofrio ve ark. (2018) çalışmalarında Avrupa peyzajının kent sakini yaşam kalitesiyle ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan doğrudan ilişkili olduğuna değinilmiştir. Çalışmada peyzajlar sosyal kimliğin tanımlanmasında öne çıkmaktadır. Peyzaj yapısının sürdürülebilirliği ve kalitesine yönelik geri bildirimlerin, bireyin yaşam kalitesine yansımalarının önemli olduğuna değinilen çalışmada sonuç olarak peyzaj planlamalarındaki sürdürülebilirliğin kentsel sürdürülebilirlikle doğru orantılı olduğu vurgulanmıştır. Araştırma alanı olarak belirlenen parklarda öne çıkan tespitler ışığında geliştirilen önerilere aşağıda değinilmiştir.

- Karar destek mekanizmalarının kullanılması ve çoklu yönetim performansının artması ile sürdürülebilir kentsel kalkınma politikasında iyileşme sağlanabilecektir.
- Politik yaklaşımlar yerel ve bölgesel açıdan çalışmadan elde edilen bulgularla ilişkili olarak ele alınmalı kamu özel sektör iş birliğinde çözüm odaklı yaklaşımlar sergilenmelidir.
- Paydaşların iş birliği ve işlevselliği ile rasyonel planlamada çoklu katılıma imkân tanınması, parklar gibi kamusal alanlarda kentsel mobilya potansiyelinin eksikliği ya da yetersizliğinde avantaj sağlayacaktır.
- Kullanıma yönelik eksik planlama öğelerinin tespit edilerek telafisine gidilmelidir. Özellikle çim alan tesisinde kuruyan, bozulan, yıpranan kısımların onarımı yapılmalı; çim biçim işleri rutin program eşliğinde aksatılmadan uygulanmalıdır (Kelkit, 2003)
- Güvenlik kriterinin çok yerde eksik ya da yetersiz olduğu gözlenmiştir. Gelişen kent dinamiğinde özellikle çocuk istismarı, madde kullanımı, vandalizm, vb. istenmeyen sosyal olaylara engel olmak ya da minimuma indirmek için maksimum önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu kapsamda peyzaj tasarımlarında gerek canlı çit veya yapay çite; gerekse güvenlik kameralarıyla destek planlamalarına yer verilmelidir.
- Park donatıları kapsamında çeşme ve WC ünitelerine yer verilmesi, parkın işlevselliğine katkı sağlaması bakımından önem arz etmektedir.
- Parkların planlanmasında önceliğin kullanışlılık, güvenlik ve işlevselliğe verilmesi gerektiği bu çalışmada öne çıkan bulgulardandır.
- Organik Pazar Parkı için bitkisel planlamanın daha geniş tutulması, mevcut bitkisel yapının bakım ve onarım işlemlerinde daha hassas strateji geliştirilmesi gerektiği öne çıkmaktadır.

- Hayrettin Karaca Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Parkı, bitki çeşitliliği ve rekreasyonel kullanımlar kapsamında donatıların artırılması ile alanın rasyonel kullanımına olumlu katkı sağlanabilecektir.

KAYNAKLAR

- Ahirrao, P., Khan, S. (2022). Evaluating public open spaces through the lively planning integrative perspective: a developing country context. *Environment, Development and Sustainability*, 24: 5225–5257.
- Alkan, Y. (2019). Çanakkale kentsel yapısına eleştirel bir yaklaşım: Butik kent. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(2): 150-158.
- Chaguetmi, F., Derradji, M. (2019). Assessment of the environmental quality of neighbourhoods in the context of sustainable development: case of the Plain West in Annaba, Algeria. *Environment, Development and Sustainability*, 22; DOI:10.1007/s10668-019-00398-1
- Cilliers, E.J., Timmermans, W., van den Goorbergh, F., Slijkhuis, J.S.A. (2015). Designing public spaces through the lively planning integrative perspective. *Environment, Development and Sustainability*, 17: 1367–1380.
- Daly, J. (2021). Nathan Phillips Square: mediating intercultural encounter through urban design. *URBAN DESIGN International*, 26: 234–255.
- D'Onofrio, R., Sargolini, M., Talia, M. (2018). Selection of indicators of urban sustainability and quality of life of city inhabitants. In: *Quality of life in urban landscapes. The Urban Book Series. Springer, Cham*; DOI:10.1007/978-3-319-65581-9_5
- Ertaş, Ş. (2017). Tarihi çevre içinde kent mobilyaları tasarımı yönelik bir yöntem önerisi: Konya Sille. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1): 78-95.
- Gómez-Carmona, O., Sádaba, J., Casado-Mansilla, D. (2019). Enhancing street-level interactions in smart cities through interactive and modular furniture. *Journal of Ambient Intelligence and Humanized Computing*, 13:5419–5432.
- Jahani, A., Allahverdi, S., Saffariha, M., Alitavoli, A., Ghiyasi, S. (2022). Environmental modeling of landscape aesthetic value in natural urban parks using artificial neural network technique. *Modeling Earth Systems and Environment*, 8: 163–172.
- Kalıpsız, A. (1981). *İstatistik Yöntemler*. İÜ Orman Fakültesi, Yayın No: 2837, OF Yayın No:294, İstanbul.
- Kelkit, A. (2003). Environmental problems of Çanakkale City and solutions. *International Journal of Environment and Pollution*, 19(1): 66-74.
- Kermani, Z.M., Pazhouhanfar, M., Kamal, M.S.M. (2022). Role of esthetic judgment on perceived safety of urban parks' users. *Security Journal*, 35:1263–1287
- Koçan, N., Metin, N. (2020). Büyük Çamlıca Korusu'nun peyzaj tasarımı ve kullanıcı memnuniyeti üzerine bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(2):213-222.
- Kurt Konakoğlu, S.S., Demirel, Ö., Çelik, K. T. (2021). A research on the usage reasons of urban parks: A case

Çanakkale Merkez İlçedeki Bazı Parkların Kent Mobilyaları Açısından Değerlendirilmesi

- study of Amasya courthouse urban park. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 12(1): 18-30.
- Likert, R. (1932-1933). A technique for the measurement of attitudes, *archives of psychology*, 22 140, 55 USA
- Ryńska, E., Koźmińska, U., Rucińska, J. (2019). Effectivity–ecosphere–economics in nZEB retrofit procedures. *Environmental Science and Pollution Research*, 26: 29544–29559.
- Saeedi, I., Dabbagh, E. (2021). Modeling the relationships between hardscape color and user satisfaction in urban parks. *Environment, Development and Sustainability*, 23: 6535–6552.
- Soyinka, O., Adenle, Y.A., Abdul-Rahman, M. (2021). Urban informality and sustainable design of public space facilities: a case study of Hong Kong SAR of China in 2018. *Environment, Development and Sustainability*, 23: 16560–16587.
- TÜİK (2021). Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. İl ve ilçelere göre il/ilçe merkezi, belde/köy nüfusu ve yıllık nüfus artış hızı, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2021-37210&dil=1> (Erişim Tarihi: 09.09.2022)
- Yücedağ, C., Kaya, L.G., Ulu, A. (2017). Burdur kenti toplu konut ve site alanlarının peyzaj tasarımı yeterliliğinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2): 114-122.
- Yücedağ, C., Kaya, L.G., Erol, M. (2021). Burdur kenti parklarının kullanımı üzerine bir araştırma. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 23(1): 85-94.